

Langvarigt bekymrende skolefravær

Hovedresultater

Hovedresultater

I dette kapitel opsummerer vi undersøgelsens hovedresultater, som samtidig besvarer undersøgelsens formål og undersøgelsesspørgsmål.

Definition af langvarigt bekymrende skolefravær

Der findes i dag ikke en entydig, fælles forståelse af, hvordan fravær, der er langvarigt og endsige bekymrende defineres og afgrænses.

I fraværsforskningen og i den offentlige debat anvendes ofte overlappende begreber som skolevægring og ufrivilligt fravær. Uden et fælles udgangspunkt vanskeliggøres forståelsen af fænomenet, herunder opgørelse af omfang, årsager og relevante indsatser. Derfor er det meningsfuldt at formulere en operationel definition af langvarigt bekymrende skolefravær, hvilket er et centralt formål med rapporten.

Definitionen skal fungere som et redskab til systematisk monitorering og dermed etablere et fælles grundlag for at identificere, følge og i sidste ende forebygge langvarigt bekymrende fravær blandt elever. Samtidig skal definitionen bidrage til et fælles samfundsmæssigt udgangspunkt for, hvornår der er grund til bekymring, og hvornår der bør sættes ind på kommune- og skoleniveau.

Vi definerer langvarigt bekymrende skolefravær som mindst 20 pct. fravær i 2 på hinanden følgende kvartaler. Det svarer til cirka 10 skoledage pr. kvartal – eller samlet omkring 20 dage over 2 kvartaler – afhængigt af det konkrete antal skoledage i det enkelte kvartal.

Definitionen er inspireret af en i øvrigt fragmenteret skolefraværsliteratur, hvor konsensuspunkterne dog ofte er *fraværets omfang* og *fraværets varighed*, som *begge* tillægges betydning i forhold til, hvornår fravær kan betragtes som såvel bekymrende som langvarigt. Med afsæt i disse dimensioner identificerer vi på baggrund af de empiriske analyser en elevgruppe, hvor fraværet med høj sandsynlighed ikke blot er sporadisk eller tilfældigt, men fremstår vedvarende og systematisk. Analyserne viser endvidere, at definitionen samtidigt indfanger en gruppe af elever med tydelige negative sammenhænge til trivsel, faglige resultater og overgang til ungdomsuddannelse.

Vi argumenterer derfor for, at de valgte tærskler er tilstrækkeligt sensitive til at identificere elever i reel risiko, samtidig med at de er tilstrækkeligt specifikke til at afgrænse midlertidigt eller mindre alvorligt fravær.

Det er samtidigt centralt at understrege, at definitioner i socialvidenskaben altid er analytiske valg, der afspejler bestemte teoretiske og metodiske perspektiver. Sociale fænomener har sjældent naturlige eller entydige grænser, og definitioner vil derfor uundgåeligt indebære afvejninger frem for faste afgrænsninger.

Valget af tærskler synliggør også en prioritering: Ved fx at anvende 20 pct. fravær over 2 kvartaler frem for fx 15 pct. prioriteres identifikationen af en mindre, men mere entydig elevgruppe med vedvarende og højt fravær. Ved lavere tærskler er der tale om færre fraværsdage pr. kvartal, hvilket igen øger risikoen for, at elever kategoriseres som værende i risiko på baggrund af midlertidige forhold, såsom sygdom eller ferie. Eksempelvis svarer 10 pct. fravær til omkring 5 dage i 1 kvartal, hvilket ikke er usædvanligt i forbindelse med fx sygdom. En højere tærskel reducerer dermed gruppens heterogenitet og øger sandsynligheden for, at det observerede fravær afspejler et mere strukturelt mønster. Samtidig styrker det sammenligneligheden på tværs af skoler og kommuner, fordi definitionen i højere grad indfanger en ensartet og robust problemkategori

Analyser af omfang, udvikling og karakteristika ved elever med langvarigt bekymrende skolefravær

Analyserne tager udgangspunkt i definitionen af langvarigt bekymrende skolefravær som værende 20 pct. fravær i 2 på hinanden følgende kvartaler. Vi ser det, vi kalder et strukturelt brud omkring covid-19, som skaber en efterfølgende varig stigning i ikke kun omfanget af skolefravær men også i andelen af elever med langvarigt bekymrende skolefravær: Frem til skoleåret 2018/2019 lå andelen af elever med langvarigt bekymrende skolefravær stabilt omkring 3 pct. Herefter følger en markant stigning under covid-19, som kulminerer på 5,3 pct. i 2021/2022. Selvom andelen er faldet en smule efter pandemien, ligger den fortsat omkring 2 procentpoint over niveauet før covid-19. Udviklingen i langvarigt bekymrende fravær er mest udtalt i udskolingen men kan også spores på mellemtrinnet.

Hvad skyldes denne udvikling i omfanget af elever med langvarigt bekymrende skolefravær? Det kan ikke fastslås entydigt, og den eksisterende viden giver ikke én samlet forklaring. Vores analyser peger dog på to hovedforklaringer, selvom gruppen med langvarigt bekymrende fravær er heterogen og rummer forskellige udfordringer og behov.

For det første kan covid-19 og de sociale, faglige og somatiske følgevirkninger have bidraget til en større og samtidig mere sårbar elevgruppe, som i højere grad oplever

vanskeligheder i og uden for skolen. Denne forklaring understøttes af, at fraværet i gruppen i vidt omfang består af sygefravær. For det andet peger de kvalitative analyser på, at børn i højere grad meldes syge eller holdes hjemme af andre årsager end egentlig sygdom. På tværs af skolerne knyttes dette til et svækket oplevet forpligtende fællesskab omkring skolen. Vi kan endvidere ikke afvise, at ændringer i registreringspraksis også har haft betydning for den observerede stigning (Kjer et al., 2023).

Når vi kigger på elevgruppens karakteristika, så har elever med langvarigt bekymrende skolefravær tillige en vis social gradient. Det vil sige, at elever med forældre uden tilknytning til arbejdsmarkedet og med lavere uddannelsesniveau er overrepræsenterede blandt elever med langvarigt bekymrende fravær (33 pct.). Men: vi kan også konstatere, at i gruppen af elever med langvarigt bekymrende fravær har 35 pct. en mor med en videregående uddannelse. Social klasse er dermed ikke så udpræget, som det fx er med ulovligt fravær (se fx Kjer et al., 2023). Elever med funktionsnedsættelser eller psykiske vanskeligheder er ligeledes overrepræsenterede. Vi peger dog også på, at mange elever med langvarigt bekymrende fravær *ikke* har nogen særlige behov – i forhold til det, vi kan observere i data. Endeligt er det også centralt at slå fast, at langvarigt bekymrende fravær (LBF) er markant højere i specialklasser end i almenklasser.

Langvarigt bekymrende skolefravær hænger sammen med både tidlig sårbarhed (lav trivsel) og ustabilitet i skolegangen. Analyserne viser således, at forskelle i skolefravær fx kan ses tidligt. Elever, der i 9. klasse har langvarigt bekymrende fravær, har, i gennemsnit, gennem hele skolegangen haft højere fraværsniveauer, allerede fra skolestart. Analyserne viser også en svagere tilknytning til skolen, eftersom eleverne med langvarigt bekymrende skolefravær i mindre grad er tilfredse med deres dansk- og matematiklærere og i lavere grad oplever at høre til i klassefællesskabet.

Anbefalinger til, hvordan langvarigt bekymrende skolefravær kan forebygges

De følgende anbefalinger bygger på analyserne i denne undersøgelse samt på eksisterende forskning og øvrig litteratur om skolefravær og trivselsproblematikker.

Anbefalingerne retter sig ikke alene mod opsporing og indsatser over for elever med langvarigt bekymrende skolefravær, men også mod de rammebetingelser, der har betydning for arbejdet med fravær. Det gælder særligt registreringspraksis, organisering og daglig praksis, som tilsammen påvirker mulighederne for systematisk monitorering, tidlig opsporing og effektiv forebyggelse.

Anbefalingerne skal ikke forstås som en udtømmende liste, men som et prioriteret bidrag til, hvordan arbejdet med skolefravær kan styrkes på tværs af niveauer.

Mister eleven fodfæstet i indskolingen, kan det forplante sig til yderligere skolefravær

Langvarigt bekymrende skolefravær udvikler sig som et stabilt mønster over tid snarere end som enkeltstående udsving (Kristensen et al., 2020). Når en elev først mister fodfæstet i fremmødet i skolen, kan det skabe faglige og sociale udfordringer, som igen øger risikoen for yderligere fravær. Tidligt skolefravær fungerer derfor som et rødt flag for risiko for vedvarende fraværsproblemer, og denne erkendelse genfindes også hos de skoler og forældre, vi har interviewet, hvilket peger på behovet for at reagere hurtigere på begyndende trivselsproblematikker.

Anbefaling 1

Etablér faste rutiner og processer på skolen for tidlig opfølgning på mindre problemer, så de håndteres, før de udvikler sig til langvarigt bekymrende fravær.

Uddybning:

- Etablér systemer og retningslinjer for tidlig opmærksomhed på trivselsudfordringer, før de udvikler sig til langvarigt bekymrende fravær.
- Inddrag forældre og elever i det opsporende arbejde.
- Opsporing bør være særlig opmærksom på elever med funktionsnedsættelser, hvor fraværet ofte er højere.
- Behov for en tovholderfunktion på skolen eller i kommunen, der navigerer og koordinerer på tværs af aktører og systemer.

Social udsathed, funktionsnedsættelser og familieorientering som centrale faktorer i langvarigt bekymrende skolefravær

Langvarigt bekymrende skolefravær er socialt graderet og forekommer hyppigere blandt elever fra udsatte sociale positioner jf. analyserne i kapitel 4. Konsekvenserne

rammer især elever fra uddannelsessvage hjem fagligt hårdere. Dette genfindes i tidligere forskning (Kristensen et al., 2020) og gælder også for elever med bestemte funktionsnedsættelser. Nogle skoler og kommuner løfter en uforholdsmæssigt stor del af udfordringen med langvarigt bekymrende fravær blandt elever med komplekse behov, som rækker ud over undervisningen og kræver tæt og vedvarende samarbejde mellem skole, hjem og øvrige velfærdsaktører. Derudover bør der være øget fokus på den del af fraværet, som af skoleledere vurderes at have en mere kulturel karakter, dvs. fravær, der afspejler en mindre forpligtende tilgang til skolen som fællesskab hos både elever og forældre. Dette ses særligt i udskolingen, hvor der samtidig er en stigning i ulovligt fravær.

Anbefaling 2

Måltrettet forebyggende støtte til skoler og kommuner med store udfordringer med langvarigt bekymrende skolefravær.

Uddybning:

- Kommuner, der har mange elever med langvarigt bekymrende fravær, bør prioriteres til **særlig forebyggende støtte**. Det kunne fx være i regi af de ressourcer, der er i Videnscenter mod skolefravær.
- Støtten kan fx inkludere **taskforce-grupper med inddragelse af PPR** for at styrke de mere målrettede indsatser men også tidlig opsporing og forebyggende indsatser.
- **Styrket fokus på skolens fællesskab som forebyggende ramme**, hvor indsatser målrettes elever med svag tilknytning til skolen og lav oplevelse af forpligtelse til deltagelse.

Ensretning af skolefraværsregistrering bør prioriteres

I den danske folkeskole registreres skolefravær som sygefravær, ekstraordinær frihed (med skolelederens accept) og ulovligt fravær. Analysen viser, at sygefravær udgør langt størstedelen af det samlede fravær. Flere undersøgelser viser, at registreringspraksis varierer betydeligt, fordi forældre, lærere og ledere tillægger skolefravær forskellige betydninger (se fx Kjer et al., 2023). Den samme elevadfærd kan derfor vurderes forskelligt afhængigt af skole eller kommune, med vidt forskellige konsekvenser for både elever og forældre.

Anbefaling 3

Styrket viden om fraværsregistrering som grundlag for nyt vejledningsmateriale til skoler og kommuner.

Uddybning:

- Der er behov for **en grundig undersøgelse**, der kan skabe solid, øget viden om de processer, systemer og incitament, der tilsammen udgør fraværsregistreringen i grundskolen.
- På denne baggrund bør der udvikles **nyt og forbedret vejlednings- eller oplysningsmateriale**, som tydeligere beskriver, hvordan sygefravær, ekstraordinær frihed og ulovligt fravær skal registreres samt klargør forventninger til forældre og elever.
- Formålet er at skabe større klarhed og reducere variation i registreringspraksis til gavn for lærere, ledere, elever og forældre, herunder i forhold til, hvornår opfølgning er nødvendig.
- En mere ensartet registrering vil samtidig understøtte tidlig indsats og forebyggelse, da det bliver lettere at identificere elever i risiko for langvarigt bekymrende skolefravær.

Fravær stiger med alder og skifter karakter gennem skoleforløbet

Analysen viser, at risikoen for langvarigt bekymrende fravær stiger med klassetrinnet. Analysen viser derudover, at fraværet accelereres i 5.-6. klasse. Samtidig ændrer karakteren af fraværet sig: Andelen af ulovligt fravær stiger, mens lovligt fravær falder, så de to fraværstyper i 9. klasse hver udgør omkring 20 pct. af det samlede fravær. Dette mønster viser, at elever i udskolingen i højere grad er fraværende uden forældrenes tilladelse, hvilket kan være et tidligt signal på, at fraværet er vedvarende og potentielt problematisk. Samtidig peger tidligere forskning på, at lav motivation, sociale udfordringer og fagligt pres kan forstærke denne udvikling. Dermed fremstår ulovligt fravær i de ældre klassetrin som en vigtig indikator for elever i risiko for kronisk fravær og potentielle vanskeligheder med at gennemføre en ungdomsuddannelse.

Anbefaling 4

Differentier indsatsen efter alder og fraværstype.

Uddybning:

- **Indsatser**, herunder involvering af relevante fagpersoner og støttemuligheder, til elever med langvarigt bekymrende fravær **bør tilpasses klassetrin og tage højde for, at elever i udskolingen har mere ansvar for egen skolegang.**
- **Fokus bør være på udskolingselever med stigende ulovligt fravær**, der udgør en større og større andel af det langvarige bekymrende fravær.
- Skoler bør derudover have et skærpet fokus på fravær i slutningen af mellemtrinnet for at forebygge, at fraværet accelererer i disse år.

Perspektiverende bemærkninger til undersøgelsens grundlag og rapportens implikationer

Den offentlige debat og forskningen om skolefravær præges af forskellige definitioner og begreber, som former forståelsen af problemet og dermed også mødet med elever med omfattende fravær. Valget af begreber har derfor betydning for både problemforståelse, registrering og indsatser. Uden et fælles fagligt sprog risikeres både misforståelser og undervurdering af problemets omfang. Begreber som pjæk og skolevægning illustrerer, hvordan forskellige forståelser af skolefravær påvirker både vores fælles vurdering af elevens situation og valg af indsats. Det er tilfældet, selvom konsekvenserne af de to fraværssituationer kan være lige alvorlige. Derfor er en fælles, fagligt forankret forståelse af langvarigt bekymrende skolefravær central.

Derfor søger denne undersøgelse først og fremmest at etablere en forståelsesramme, der – i tillæg til de mange statslige, kommunale, skolebaserede og private initiativer, som i disse år søger at reducere langvarigt bekymrende skolefravær blandt børn og unge i Danmark – kan bidrage med overblik, indsigt og øget viden

om den gruppe elever, der har vedvarende vanskeligheder med skoledeltagelse. En central del af denne ramme er en ensartet definition af fravær, som muliggør systematisk sammenligning og opfølgning på udviklingen i skolefravær på tværs af tid og kontekst.

Denne ambition hviler på et definatorisk *valg*. Når vi i undersøgelsen definerer langvarigt bekymrende skolefravær som mindst 20 pct. fravær i 2 på hinanden følgende kvartaler, er der tale om et analytisk valg. Valget bygger på en grundig, faglig gennemgang af den eksisterende fraværslitteratur samt solide empiriske analyser, men det er samtidig et valg, der må kunne diskuteres fagligt.

En nærliggende kritik er, at definitionen placerer sig højere end de tærskler, der ofte anvendes internationalt eller i praksis, hvor eksempelvis 10 pct. fravær over 1 kvartal ofte fremhæves som bekymrende. En lavere tærskel på 10 pct. fravær vil imidlertid medføre, at en meget stor elevgruppe omfattes: Analysen viser fx, at næsten halvdelen af eleverne i skoleåret 2024/2025 ville falde inden for kategorien ved en 10 pct. grænse. Dermed risikerer begrebet langvarigt bekymrende fravær at miste analytisk præcision, og målrettede indsatser bliver vanskelige at prioritere. Samtidig viser analysen om varigheden af fraværet, at en betydelig del af disse elever ligeledes vil have fravær, som med stor sandsynlighed ikke får alvorlige konsekvenser for deres videre skoleforløb. En højere tærskel reducerer gruppen men skaber til gengæld et tydeligere fokus på de elever, hvor fraværet fremstår mere vedvarende og potentielt alvorligt.

En anden kritik retter sig mod tærsklens praktiske anvendelighed: Giver 20 pct. missing i skolernes hverdag, eller er det allerede for sent at reagere, når fraværet når dette niveau? Her er det vigtigt at understrege, at definitionen ikke i sig selv angiver, hvornår en indsats bør begynde. Definitionen fungerer derimod som et statistisk og systematisk referencepunkt, der kan tydeliggøre, hvornår fraværet typisk – hvis ikke før – kalder på handling for en kommune eller en skole. Når fraværet når dette niveau – eller tidligere – vil skolen eller kommunen typisk skulle eller kunne iværksætte mere intensive tiltag, hvilket ligger i forlængelse af aftaleteksten om skolefravær fra 2026. Heraf følger også, at skolelederen som noget nyt som udgangspunkt skal kontakte forældrene med henblik på at bringe fraværet til ophør, medmindre det konkret vurderes, at der ikke er behov for det. Det ændrer imidlertid ikke ved, at skoler, lærere og kommuner ifølge folkeskolen har pligt til at reagere langt tidligere, når faglige vurderinger og konkrete tegn peger på begyndende fraværsproblemer.

En tredje kritik er, at definitionen af langvarigt bekymrende skolefravær ikke direkte skelner mellem årsager, fraværstyper og bagvedliggende mekanismer. Et akkumuleret blik på fravær kan dermed risikere at udviske væsentlige forskelle mellem elever og elevgrupper. Tænk igen på forskellen mellem *skolevægring* og *pjæk*: to

fænomener, der ikke blot adskiller sig sprogligt, men som også kan udspringe af forskellige årsager og derfor kalde på forskellige pædagogiske og sociale tilgange.

Omvendt er skolefraværs mønstrene – også internationalt – ændret markant i en post-covid-19-kontekst, både i omfang og karakter. I en sådan situation bliver en fælles definition værdifuld, selv om den ikke opløser alle faglige uenigheder. Definitionen skaber et fælles samfundsmæssigt udgangspunkt for, hvornår alarmklokker bør ringe, hvornår indsatser bør overvejes eller iværksættes, og hvordan udviklingen kan monitoreres systematisk på tværs af tid, skoler og kommuner. Dermed bliver definitionen først og fremmest et redskab, der skaber retning, sammenlignelighed og gennemsigtighed.

Fakta om undersøgelsen

Undersøgelsen består af tre analyser:

- Udvikling af en operationel definition af langvarigt bekymrende skolefravær
- Analyse af omfang og karakteristika ved elever med fravær
- anbefalinger til statslige, kommunale og lokale aktører.

Den kvantitative del bygger på skolefravær data fra Styrelsen for It og Læring (2010/2011–2024/2025), koblet med registerdata fra Danmarks Statistik om elever og forældres demografi og socioøkonomi. Analysen omfatter elever i almen- og specialklasser i folkeskolen, men ikke frie grundskoler eller specialiserede tilbud.

Den kvalitative del består af interviews med skoleledelser og medarbejdere fra fire skoler, fire forældre, to eksperter samt en skole- og en forvaltningschef. Skolerne er udvalgt for variation i fraværsniveau og kontekst. Interviews belyser praksis og erfaringer med fraværshåndtering.

Alle analyser er deskriptive og ikke kausale.

Hovedresultater: Langvarigt bekymrende skolefravær
VIVE/2026
HR_304003